

Sygn. akt V AGa 398/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Konińska
Protokolant:	Barbara Franielczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2021 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 7 października 2020 r., sygn. akt X GC 279/19

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

	SSA Barbara Konińska	
--	----------------------	--

Sygn. akt V AGa 398/20

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. kwoty 206.884,77 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie zapłaty w transakcjach handlowych liczonymi od kwot: 2.361,60 zł od dnia 30 czerwca 2018r.; 12.423 zł od dnia 30 czerwca 2018r.; 18.357,75 zł od dnia 30 czerwca 2018r.; 15.098,25 zł od dnia 30 czerwca 2018r.; 158.644,77 zł od dnia 25 lipca 2018r. oraz kosztów postępowania z tytułu nieuiszczonego przez pozwaną wynagrodzenia wynikającego z zawartej przez strony umowy z dnia 7 września 2017r., nr (...), której przedmiotem było wykonanie remontu okresowego wraz z wymianą podzespołów wentylatorów

głównego przewietrzania typu (...), (...), (...) i (...) przy szybie (...). Wskazała, iż pozwana niesłusznie dokonała potrącenia kary umownej i na podstawie art. 484 § 2 k.c., z daleko posuniętej ostrożności procesowej wniosła o jej miarkowanie przez sąd.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów postępowania. Zakwestionowała roszczenie powódki co do zasady i co do wysokości. Wskazała, że naliczyła powódce karę umowną w wysokości 0,1% kwoty brutto określonej w § 4 ust. 1 umowy za każdy dzień opóźnienia terminu realizacji przedmiotu umowy na podstawie zapisu § 8 ust. 1 pkt 1.3 tiret 1 umowy wskazała, że w ustalonym umową terminie żaden wał, czy wirnik nie został dostarczony przez powódkę. Wskazała też, że brak jest podstaw do miarkowania kary umownej.

Wyrokiem z dnia 7 października 2020r. Sąd Okręgowy w Gliwicach, sygn. X GC 279/19 uwzględnił w całości żądanie pozwu, w tym zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 21.162,00 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy poczynił następujące istotne ustalenia:

W dniu 7 września 2017r. powódka wraz z Przedsiębiorstwem Produkcyjno-Usługowo-Handlowym (...) Sp. z o.o. w J. działając wspólnie jako konsorcjum zawarła z pozwaną umowę nr (...). W § 1 umowy określono, że przedmiotem umowy jest wykonanie remontu okresowego wraz z wymianą podzespołów wentylatorów głównego przewietrzania typu (...), (...), (...) i (...) przy szybie (...). W pkt II Zakres rzeczowy wskazano zakres prac do wykonania:

1. remont wentylatora głównego przewietrzania typu (...),(...) i (...) przy szybie (...),
2. remont wentylatora głównego przewietrzania typu (...)(...)przy szybie (...),
3. wykonanie wskazanych prac w ramach przeglądu silników napędowych 6 kV wentylatorów głównego przewietrzania w zakresie elektrycznym.

W skład zakresu prac do wykonania przy remoncie wentylatorów wchodziło dostarczenie elementów fabrycznie nowego zespołu wirującego wirnika rozumianego jako wał, wirnik oraz elementy i materiały potrzebne do zabudowy na wale wirnika.

W § 3 umowy wskazano, że powód zobowiązuje się do wykonania przedmiotu umowy w terminie do 30 czerwca 2018 r., w tym: 6 tygodni od daty przekazania terenu prowadzenia robót dla wentylatora (...); 6 tygodni od daty przekazania terenu prowadzenia robót dla wentylatora (...); 6 tygodni od daty przekazania terenu prowadzenia robót dla wentylatora (...), 4 miesiące od daty podpisania umowy na dostarczenie wirników i wałów. Zastrzeżono, że ze względu na konieczność utrzymania ciągłości przewietrzania oraz posiadania wymaganej rezerwy ruchowej służby techniczne kopalni określą termin rozpoczęcia poszczególnych etapów prac. W § 8 ust. 1 pkt 1.3 umowy wskazano, że pozwana może żądać od powódki zapłaty kar umownych w wysokości 0,1% kwoty brutto określonej w § 4 ust. 1 umowy, za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia: za niedotrzymanie terminu realizacji przedmiotu umowy; za nie usunięcie w terminie stwierdzonych przy odbiorze wad; za niedotrzymanie terminu naprawy gwarancyjnej.

Pismem z 18 stycznia 2018 r. pozwana poinformowała powódkę, że zgodnie z § 3 pkt 1 tiret czwarty umowy w dniu 7 stycznia 2018 r. upłynął termin na dostawę wirników i wałów i że w związku z tym będzie naliczać odsetki karne do dnia dostarczenia tych podzespołów.

Realizacja przedmiotu umowy rozpoczęła się od remontu wentylatora (...), który został przekazany powódce do remontu w dniu 6 lutego 2018r. Zakończenie tych prac nastąpiło w dniu 20 marca 2018 r.

W dniu 26 marca 2018r. powódka wystawiła fakturę VAT nr (...) na kwotę 493.230 zł z tytułu remontu wentylatora (...). W dniu 23 marca 2018 r. członek konsorcjum: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe (...) Sp. z o.o. w J. wystawiło powódce fakturę na kwotę 247.599 zł z tytułu wykonania swojego zakresu prac w zakresie wentylatora (...). Powódka opłaciła ją kwotą 157.599 zł.

W dniu 24 kwietnia 2018r. pozwana przekazała członkowi konsorcjum: Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Usługowo-Handlowemu (...) Sp. z o.o. w J. wentylator (...) w celu wykonania prac remontowych. Remont tego wentylatora (...) zakończył się w dniu 6 czerwca 2018r. Wystawiona z tego tytułu faktura VAT nr (...) została w całości zapłacona przez pozwaną.

W dniu 16 maja 2018 r. pozwana wystawiła na powódkę i przesała powódce jako liderowi konsorcjum notę księgową nr (...) na kwotę 206.884,77 zł z tytułu kary za niedotrzymanie realizacji umowy (...) z terminem płatności do 30 maja 2018 r. Jak wskazała kara umowna ta została naliczona w związku z przekroczeniem terminu realizacji umowy nr (...) w zakresie dotyczącym dostawy elementów fabrycznie nowych, tj. 3 sztuk wałów, 2 sztuk kompletnych wirników oraz łopat, cięgien i owiewek kierownic do wentylatorów głównego przewietrzania typu(...) w wysokości 0,1% wartości brutto umowy za każdy dzień opóźnienia, tj. $1\ 633\ 000,00\ \text{zł netto} \times 23\% \text{ VAT} \times 0,1\% \times 103\ \text{dni} = 206\ 884,77\ \text{zł brutto}$.

W dniu 6 czerwca 2018 r. pozwana przekazała członkowi konsorcjum: Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Usługowo-Handlowemu (...) Sp. z o.o. w J. wentylator (...). Remont tego wentylatora zakończył się w dniu 7 lipca 2018 r.

W dniu 2 lipca 2018 r. pozwana dokonała potrącenia swoich należności i zobowiązań (...) względem powódki na kwotę 48.240,60 zł. Pozwana z tytułu noty księgowej (...) potrąciła kwotę 48.240,60 zł z faktur powoda nr (...) w kwocie 2 361,60 zł, z faktury (...) w kwocie 15.098,25 zł, z faktury (...) w kwocie 12.423 zł i z faktury (...) w kwocie 18.357,75 zł.

W dniu 2 sierpnia 2018 r. pozwana dokonała potrącenia swoich należności i zobowiązań (...) względem powódki na kwotę 158.644,17 zł. Pozwana z tytułu noty księgowej (...) potrąciła kwotę 158.644,17 zł z faktury powódki nr (...). W dniu 14 sierpnia 2018 r. powódka przesała pozwanej ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 206.884,77 zł wynikającej z faktur wystawionych przez powoda: faktura (...) z dnia 12 lutego 2018 r. na kwotę 2 361,60 zł, faktura (...) z dnia 12 lutego 2018 r. na kwotę 15 098,25 zł, faktura (...) z dnia 12 lutego 2018 r. na kwotę 12 423 zł, faktura (...) z dnia 12 lutego 2018 r. na kwotę 18 357,75 zł i faktura (...) z dnia 26 marca 2018 r. na kwotę 493 230,00 zł nieopłaconą w kwocie 158 644,17 zł. Powódka wyznaczyła pozwanej termin do zapłaty tychże faktur do dnia 31 sierpnia 2018 r.

Pozwana w dniu 24 sierpnia 2018r. wystawiła powódce notę odsetkową (...) z tytułu odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie należności wynikających z noty księgowej (...).

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, iż powódka może skutecznie dochodzić zapłaty żądanej kwoty wraz z odsetkami m, na podstawie art. 481 § 2 k.c. gdyż oświadczenie pozwanej o potrąceniu nie wywołało skutku w postaci umorzenia wierzytelności. Wskazał, że pozwanej nie przysługiwała żadna wierzytelność z tytułu kary umownej zgodnie z art. 484 k.c., wobec czego odpadły przesłanki do skutecznego złożenia prawnomaterialnego oświadczenia, na podstawie art. 498 k.c. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 108 k.p.c.

W apelacji od tego rozstrzygnięcia pozwana zaskarżając go w całości zarzuciła naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, błędną ocenę materiału dowodowego, sprzeczną z zasadami logiki, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, w zakresie w jakim Sąd na podstawie okoliczności sprawy ustalił treść łączącego strony stosunku prawnego, gdy tymczasem z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że pozwana była uprawniona do naliczenia kary umownej i jej skutecznego potrącenia z należnościami powoda;
- art. 65 § 2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i w efekcie dokonanie nieprawidłowej wykładni treści łączącego strony stosunku prawnego polegającą na przyjęciu, że w łączącej strony umowie zastrzeżono możliwość dochodzenia przez pozwaną kary umownej wyłącznie z tytułu przekroczenia terminu końcowego określonego w umowie.

W oparciu o sformułowane zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania oraz kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku

i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej podlega oddaleniu.

Niesłusznym okazał się zarzut pozwanej dotyczący naruszenia przepisów postępowania. Wbrew zarzutom pozwanej Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił treść umowy łączącej strony nie uchybiając w żadnej mierze art. 233 § 1 k.p.c. Jak wynikało bowiem z całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadków i prezesa zarządu pozwanej, strony umowy nie czyniły żadnych wspólnych ustaleń, które modyfikowałyby stosunek prawny łączący strony i kształtowały go odmiennie od treści pisemnej umowy z dnia 7 września 2017r. Zarzuty apelacji w tym zakresie nie są zresztą poparte wskazaniem konkretnych przyczyn dyskwalifikujących wywody Sądu I instancji. Nie wskazano zeznania których to świadków i w jakich konkretnie fragmentach miałyby przeczyć argumentacji Sądu I instancji, ani by była ona sprzeczna z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego względnie, które konkretnie elementy materiału dowodowego (dowody) zostały przez Sąd I instancji wadliwie pominięte i jakie wnioski faktyczne, z tychże fragmentów materiału procesowego powinny być w sposób poprawny wyprowadzone. Dlatego też Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy bez potrzeby ich ponownego przytaczania.

Niezasadnym okazał się też zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. Norma art. 65 k.c. zawiera ogólne reguły wykładni oświadczeń woli (umów). Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95 (OSNC 1995, nr 5, poz. 168) przyjął na tle tego przepisu tzw. kombinowaną metodę wykładni. Kombinowana metoda wykładni przyznaje pierwszeństwo - w wypadku oświadczeń woli składanych innej osobie - temu znaczeniu oświadczenia woli, które rzeczywiście nadały mu obie strony w chwili jego złożenia (subiektywny wzorzec wykładni). Podstawą tego pierwszeństwa jest zawarty w art. 65 § 2 nakaz badania raczej, jaki był zgodny zamiar stron umowy, aniżeli opierania się na dosłownym brzmieniu umowy. To, jak strony, składając oświadczenie woli, rozumiały je można wykazywać zarówno za pomocą dowodu z przesłuchania stron, jak i innych środków dowodowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008 r., sygn. akt V CSK 418/17).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił na podstawie przeprowadzonych dowodów, że strony umowy różnie rozumiały treść złożonego oświadczenia dotyczącego kary umownej. W takiej sytuacji za prawnie wiążące - zgodnie z kombinowaną metodą wykładni - należy uznać znaczenie oświadczenia woli ustalone według wzorca obiektywnego.

Ustalając powyższe znaczenie oświadczenia woli należy zacząć od sensu wynikającego z reguł językowych. Odwołując się do tych reguł trzeba wskazać, iż w § 8 ust.1.3 umowy z dnia 7 września 2017r. strony przewidziały zapłatę kar umownych za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia za niedotrzymanie terminu realizacji przedmiotu umowy, zaś przedmiot umowy określiły w § 1 umowy jako „wykonanie remontu okresowego wraz z wymianą podzespołów wentylatorów głównego przewietrzania typu (...) (...), (...), i (...) przy szybie(...)”. Termin wykonania przedmiotu umowy przewidziano na 30 czerwca 2018r. to jest na okres prawie dziewięciu miesięcy od daty jej zawarcia w dniu 7 września 2017r.

W procesie wykładni postanowień umowy zgodnie z art. 65 § 2 k.c. należy go dokonywać kierując się jej celem. Nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarczy - przez analogię do art. 491 § 2, art. 492 i 493 k.c. - cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej.

W niniejszej sprawie odmiennie niż przyjął to Sąd Okręgowy znanym obu stronom celem całej umowy był nie tylko remont wentylatorów w terminie do 30 czerwca 2018r., ale także ich remont w sposób zapewniający konieczność utrzymania ciągłości przewietrzania oraz wymaganej rezerwy ruchowej, co wynika z treści § 3 ust.1 in fine umowy. To zaś uniemożliwiało przeprowadzanie prac jednocześnie na wszystkich wentylatorach. Nie wynika stąd jednak wniosek,

by kluczowym warunkiem dokonania remontu wentylatorów w taki właśnie sposób było dostarczenie wirników i wałów po 4 miesiącach od podpisania umowy

i to wszystkich w jednym terminie, skoro remonty poszczególnych wentylatorów miały nie być przeprowadzane w tym samym czasie. Przy tym w umowie określono w § 3 ust. 1, że remont poszczególnych wentylatorów ma być przeprowadzany w ciągu 6 tygodni od daty przekazania terenu prowadzenia robót. Nie oznacza to wszakże, że powyższy remont jednostkowego wentylatora nie mógł zostać przeprowadzony w krótszym terminie od daty przekazania terminu robót na przykład w ciągu 5, czy nawet 4 tygodni. W efekcie opóźnienie w dostarczeniu kolejnych wentylatorów samo przez się nie powodowało jeszcze, by cel umowy jakim było wykonanie remontu wentylatorów w różnym okresie, nie mógł zostać osiągnięty.

Jak zaś wskazuje wykładnia językowa § 8 ust.1.3 umowy strony przewidziały zapłatę kar umownych za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia za niedotrzymanie terminu realizacji przedmiotu umowy, a nie terminów realizacji umowy. Nie ulega zaś wątpliwości, że terminem wykonania przedmiotu umowy był wskazany w § 3 umowy dzień 30 czerwca 2018r.

Na gruncie prawa polskiego, i to nie tylko w zakresie stosunków z udziałem konsumentów (art. 385 § 2 k.c.), wątpliwości należy tłumaczyć na niekorzyść strony, która jest autorem tekstu umowy. Wobec tego ryzyko wątpliwości wynikających z niejasnych postanowień umowy, nie dających usunąć się w drodze wykładni, powinna bowiem ponieść strona, która zredagowała umowę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006r., III CSK 349/06, Monitor Prawniczy z 2007r., Nr 3 str. 117).

Jak więc wskazują zasady wykładni językowej strony nie określiły, by zapłata kar umownych za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia za niedotrzymanie terminu realizacji przedmiotu umowy dotyczyła opóźnienia terminów częściowych. Przeciwnie, wykładnia językowa umowy wskazuje, iż kary umowne mogą być naliczane w związku z uchybieniem terminu określonego na dzień 30 czerwca 2018r. Pozwana zaś nie naliczyła powódce kary umownej w związku z uchybieniem tego terminu. Nie wykazała także obciążona w tym zakresie ciężarem dowodu wynikającym z art. 6 k.c., by powódce miał być znany inny sposób rozumienia treści umowy mogący skutkować uprawnieniem pozwanej do naliczania kar umownych w innych terminach. Stroną która zredagowała umowę jest pozwana i dlatego też wątpliwości co do redakcji zapisów umowy w zakresie kar umownych należy tłumaczyć na niekorzyść tejże strony. W efekcie Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, iż umowa stron zgodnie z przeprowadzoną wyżej wykładnią oświadczeń woli stron nie przewidywała, by kary umowne mogły być naliczane w związku z uchybieniem terminu przewidzianego na dostarczenie wirników i wałów. Wobec tego pozwana niesłusznie odmawia zapłaty za wykonany remont urządzeń do czego jest zobowiązana zgodnie z treścią art. 354 § 1 k.c.

Dlatego też apelacja pozwanej podlegała oddaleniu, jako niezasadna, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 15 z.zs¹ ust.1 pkt.4 ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2020r., poz. 1842 ze zm.).

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 7 i 10 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 265) obciążając nimi w całości pozwaną stosownie do wyniku sporu.

SSA Barbara Konińska